ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
KSZTAŁCENIE POLONISTYCZNE CUDZOZIEMCÓW 20, 2013
https://doi.org/10.18778/0860-6587.20.29

Grażyna Balkowska[*]

TEKSTY PUBLICYSTYCZNE W PROGRAMIE KURSU JĘZYKA POLSKIEGO DLA GRUPY EKONOMICZNEJ

Słowa kluczowe: glottodydaktyka, polski język ekonomiczny dla cudzoziemców, podręczniki do ekonomii dla cudzoziemców, teksty prasowe w glottodydaktyce, kryteria doboru tekstów publicystycznych dla potrzeb glottodydaktyki, scenariusze lekcji z publicystyką, kształtowanie sprawności receptywnych i produktywnych, stymulacja motywacji w glottodydaktyce

Streszczenie. Artykuł zawiera przegląd zawartości najnowszych podręczników do nauczania języka biznesu i do studiowania ekonomii. Uzasadnia się w nim potrzebę włączania tekstów prasowych do programu kursu językowego. Sformułowano kryteria doboru publikacji prasowych: aktualność tematu, powiązanie z dyscypliną przyszłych studiów, odniesienie do wiedzy studentów, do poziomu kompetencji językowych determinowanych przez: słownictwo (terminy), stopień skomplikowania składni, realioznawstwo, przejrzystość wywodu, sposób prowadzenia dyskursu. Określono pozytywne skutki wprowadzania tekstów publicystycznych na lektorat: wzbogacenie wiedzy, rozwijanie poszczególnych sprawności językowych, wzmocnienie relacji nauczyciel–student, wzrost motywacji, kształtowanie niezależności intelektualnej studentów, wprowadzenie tekstów o zróżnicowanej stylistyce. Opisano realizacje scenariuszy lektoratów z wykorzystaniem tekstów publicystycznych, podkreślono możliwości zastosowania strategii uczenia się i technik nauczania.

Nawet na szczytach władzy i hierarchii nie odróżnia się ekonomii od gospodarki, nauki i jej pryncypiów od realiów gospodarczych i z całkowitą beztroską używa się tych terminów zamiennie, nie dbając o konsekwencje takiej dezynwoltury dla umysłów, dla mentalności słuchaczy i czytelników.

Wacław Wilczyński

WSTĘP

Zawirowania na rynkach ekonomicznych, sięgające początku 2007 r., kiedy na amerykańskim rynku nieruchomości pękła bańka spekulacyjna, sprawiły, że przygotowanie do studiów ekonomicznych z wykorzystaniem istniejących

[*] grazyna.balkowska@pwr.wroc.pl, Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców, Politechnika Wrocławska.

podręczników może sprawiać wrażenie „nauki dla nauki", która nie przystaje do pozapodręcznikowej rzeczywistości. Kandydat na studia ekonomiczne, przyswoiwszy sobie kilka podstawowych praw ekonomicznych (np. o zależności między popytem, podażą i ceną albo o tym, jaką groźbę stanowią dla banku zbyt niskie rezerwy), może czuć się zagubiony, obserwując to, co się właśnie dzieje w gospodarce świata lub poszczególnych krajów.

1. PODRĘCZNIKI

Lektor języka polskiego jako obcego (jpjo) postawiony przed zadaniem nauczania języka biznesu bądź przygotowania do studiowania ekonomii w Polsce ma do dyspozycji kilka podręczników wydanych w latach 1998–2008 (Butcher, Dunin-Dudkowska 1998; Szelc-Mays, Długosz 1999; Cieślak i in. 2002; Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 2006; Kowalska 2008). Najistotniejsze różnice między dwoma podręcznikami dla średniozaawansowanych podano w tabeli 1. Zawartość podręczników informuje o ich przeznaczeniu: *O ekonomii po polsku* ma za zadanie przygotowanie słuchaczy do uczenia się ekonomii po polsku, *O biznesie*… kierowany jest do ludzi podejmujących działalność gospodarczą w Polsce. Takie założenia przyjęli i zrealizowali autorzy podręczników.

Tabela 1. Porównanie podręczników do ekonomii dla średniozaawansowanych

Kryteria	Charakterystyka podręczników	
	(Szelc-Mays, Długosz 1999)	(Kowalska 2008)
Typ podręcznika	propedeutyczny do ekonomii jako przedmiotu nauki	komunikacyjny, realioznawczy
Cel	zdobycie wiedzy i umiejętność jej przekazania	umiejętność posługiwania się językiem zawodowym
Adresat	przyszli studenci	biznesmeni
Pochodzenie tekstów niepreparowanych	podręczniki, słowniki, encyklopedie, statystyki	głównie prasa codzienna
Odmiany języka	język literacki pisany popularno-naukowy, odmiana formalna	język literacki pisany i mówiony (także nieformalny), styl drobnych wiadomości prasowych i pism użytkowych
Sugerowana technika nauczania	używanie tylko języka docelowego	używanie języka pośredniego (odniesienia do języka angielskiego, słowniczek)
Sposób indeksacji zagadnień gramatycznych	spis omawianych zagadnień gramatycznych	brak spisu, tablice gramatyczne

Celem powyższego zestawienia jest ukazanie, w jakim stopniu oba te podręczniki mogą się wzajemnie uzupełniać. Z jednej strony treści kursu mogą zostać

wzbogacone, z drugiej zaś połączenie realiów życia gospodarczego i podstaw wiedzy ekonomicznej może stanowić ułatwienie dalszej edukacji.

W tabeli 1. pominięto zakres ćwiczeń językowych (słownikowych, gramatycznych, słowotwórczych) obecnych w obu podręcznikach, ponieważ autorzy we wstępach odwołują się do istniejących podręczników do jpjo, których liczba i różnorodność stanowią wystarczające wsparcie dydaktyczne dla nauczyciela.

Podręczniki dla zaawansowanych również powstawały z odmiennymi założeniami, co skutkuje nieco innym układem treści nauczanych i ich zhierarchizowaniem. Adresatami *ABC ekonomii* są kandydaci na studia ekonomiczne w Polsce, aspiranci i biznesmeni, a także dziennikarze śledzący gospodarczą sferę życia III Rzeczypospolitej oraz lektorzy jpjo w kraju i za granicą (por. Cieślak i in. 2002, s. 9). Podręcznik jest dwupoziomowy. Znaczy to, że poszczególne zagadnienia ekonomiczne są przedstawiane w dwóch tekstach. Pierwszy jest łatwiejszy, często preparowany, wprowadza pojęcia podstawowe, drugi pogłębia temat. Daje to możliwość rozszerzania lub zawężania zawartości kursu, ułatwia pracę w grupach o zróżnicowanym poziomie wiedzy i umiejętności językowych. Walorem podręcznika jest to, że zawiera różnorodne zagadnienia gramatyczne, motywowane treścią tekstów tematycznych, a ponadto pytania kontrolne, zarówno szczegółowe jak i przekrojowe.

Ekonomia – to nie boli (Dunin-Dudkowska, Trębska-Kerntopf 2006) to książka dla studentów zaawansowanych językowo, uczestniczących w zajęciach przygotowujących do studiów w Polsce oraz dla uczestników kursów wakacyjnych i specjalistycznych, głównie dla grup o profilu ekonomicznym i historyczno-prawnym. Zawiera przede wszystkim teksty autentyczne, a wśród nich 15 artykułów prasowych, i obejmuje zagadnienia polityki zagranicznej. Do podręcznika dołączona jest płyta z nagranymi tekstami, co może posłużyć wypracowaniu umiejętności rozumienia ze słuchu. Każda lekcja zawiera tego samego typu ćwiczenia, co jest monotonne. Wybierając ten podręcznik, lektor powinien przygotować ćwiczenia alternatywne, a ponadto rozważyć przydatność artykułów prasowych ze względu na możliwość ich dezaktualizacji.

Podręczniki dla zaawansowanych w ograniczonym zakresie mogą być użyte komplementarnie; wynika to m.in. z podobieństwa celów obu publikacji adresowanych do osób o podobnym profilu społecznym.

Warto zauważyć dodatkowe pomoce do nauki języka ekonomicznego: słownik (Sikorski 1996), który może być wykorzystywany do ćwiczeń leksykalnych oraz podręcznik-wzornik pism urzędowych i użytkowych (Butcher, Dunin-Dudkowska 1998), zawierający wzory i propozycje ćwiczeń form wypowiedzi urzędowych – od listów handlowych poczynając, a na aktach notarialnych kończąc. Ponadto dostępne są przykładowe *Testy dla kandydatów na studia ekonomiczne* (Jackowska i in. 2010), przygotowane dla studentów średniozaawansowanych i zaawansowanych.

2. PRZYCZYNY WŁĄCZANIA TEKSTÓW PRASOWYCH DO PROGRAMU KURSU

Jakie zagadnienia powinny być uwzględnione w programie, by student widział związek ekonomii z gospodarką? Czy wprowadzić pojęcia, np.: cykli gospodarczych, sprzężeń, kryzysu, co ułatwiałoby analizowanie mechanizmów współczesnych działań gospodarczych? Czy z tego powodu, że „znaczna część pojęć ekonomicznych ma sens tylko w obrębie określonych teorii ekonomicznych" (Bremond i in. 2005, s. 9), nie byłoby korzystne wyraźniejsze zarysowanie nurtów myśli ekonomicznej? – Pytania można mnożyć. Odpowiedzią na nie mogłoby być permanentne tworzenie podręcznika-kołonotatnika, do którego dopinałoby się lekcje związane z aktualnymi wydarzeniami gospodarczymi. Doświadczenie uczy jednak, że fundamenty nauk nie starzeją się tak szybko, jak doniesienia prasowe, a podręcznik do nauki języka na kursie profilowanym dla cudzoziemców nie może i nie musi zawierać „wszystkiego", bo nie to jest jego zadaniem. Ma on być wprowadzeniem do nauki języka specjalistycznego, a więc tak określić podstawowe pojęcia ekonomii oraz relacje zachodzące między nimi, by zdobyte umiejętności językowe stały się wystarczającym narzędziem do studiowania wybranej dyscypliny. Rzetelne publikacje prasowe mogą jednakże stanowić cenne źródło informacji o procesach i zjawiskach nieomawianych w podręczniku. Jeśli kurs ma przygotować do studiów ekonomicznych, to ważne jest, by absolwent, obserwując procesy zachodzące w gospodarce poszczególnych państw i gospodarce światowej rozumiał ich złożoność, wzajemną zależność, a także by mógł o nich swobodnie mówić po polsku. Dobór odpowiednich artykułów prasowych powinien zatem być tak starannie przemyślany, jak wybór podręcznika.

3. KRYTERIA DOBORU PUBLIKACJI PRASOWYCH

W prasie codziennej, tygodnikach opinii czy też na stronach internetowych pojawiają się artykuły odnoszące się do bieżących wydarzeń, związanych z sytuacją ekonomiczną. Publicyści „Rzeczypospolitej", „Polityki", „Gościa Niedzielnego", „Uważam Rze" i innych czasopism dostarczają interesujących analiz gospodarczych. Kompetencje piszących są gwarancją wnikliwości tekstów.

Co powinien brać pod uwagę nauczyciel przy wyborze artykułów publicystycznych?

Za istotne można uznać kilka kryteriów:

1. Aktualność podjętego tematu.

2. Związek z dyscypliną przyszłych studiów; spojrzenie na ekonomię z innego punktu widzenia (odwoływanie się do jej powiązań z etyką, socjologią, psychologią, filozofią czy teologią).

3. Wykorzystanie i pogłębianie wiedzy studentów.

4. Stopień trudności tekstu, który powinien odpowiadać kompetencjom językowym i kulturowym studentów. Należałoby zatem wziąć pod uwagę następujące komponenty artykułu, utrudniające jego zrozumienie:

a) nasycenie tekstu wyrazami o niskiej frekwencji i nowymi terminami;

b) występowanie skomplikowanych struktur zdaniowych;

c) nawiązywanie do realiów kulturowych czy historycznych nieznanych studentom;

d) sposób prowadzenia dyskursu (np. polemika z poglądami w różnym stopniu ujawnianymi w tekście lub wyrafinowany system aluzji);

e) nieprzejrzystość toku rozumowania.

Jednoczesne występowanie kilku niepożądanych cech uniemożliwia wykorzystanie artykułu do celów glottodydaktycznych, dodatkowym atutem natomiast byłyby walory stylu autora.

4. CO ZYSKUJEMY OPRÓCZ WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWYCH

Oprócz głębszej świadomości znaczenia ekonomii są i inne zalety wykorzystywania specjalistycznych tekstów prasowych w ramach kursu profilowanego. Ujawniają się one, gdy weźmiemy pod uwagę składowe kursu językowego: człowieka (uczącego się i nauczającego), przedmiot, środki oraz metody, a także środowisko życia. Współtworzą one siatkę relacji, których jakość ma wpływ na proces glottodydaktyczny.

Nauczyciel, wybierając teksty publicystyczne, utrzymuje własną motywację na określonym poziomie, unika przy tym rutyny, w którą może popaść w przypadku kilkakrotnego korzystania z tego samego podręcznika.

Opracowanie tekstu na potrzeby lektoratu wiąże się z przygotowaniem oryginalnego scenariusza zajęć, a to w jakimś stopniu pobudza zainteresowanie uczących się, motywując przy tym lektora.

Aktualność tematyki tekstów prasowych sprzyja pobudzeniu uwagi, motywuje do przyswajania słownictwa itp. Uczestnik kursu zyskuje kompetencje językowe i merytoryczne, by móc mówić o tym, co budzi powszechne emocje. Widoczny staje się bezpośredni związek między przyswajanymi treściami i życiem.

Język tekstów publicystycznych bliższy jest polszczyźnie mówionej niż język tekstów preparowanych lub przytaczanych z podręczników akademickich. Ma to wielorakie zalety. Stanowi ciekawy materiał do ćwiczeń leksykalnych, frazeologicznych, składniowych, słowotwórczych i stylistycznych. Słuchacze czują się docenieni, otrzymując „produkt specjalnie dla nich przygotowany"; wpływa to dodatnio na relacje nauczyciel–student. Nie bez znaczenia jest uświadomienie,

jakiemu celowi ma służyć konkretna lekcja i jakie sprawności będą rozwijane. Wiedza nabyta przez słuchaczy z podręcznika zostaje dzięki lekturze artykułów uwiarygodniona, z drugiej zaś strony – rozszerzona o zagadnienia niemieszczące się w programie. Wykorzystanie tekstów prasowych sprzyja stosowaniu różnych strategii uczenia się i nauczania.

5. KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI ROZRÓŻNIANIA FAKTÓW OD OPINII

Niezależnie od wyboru podręcznika i metod kształcenia lektor przygotowujący słuchaczy do studiowania ekonomii może poczuć się bezradny, jeśli jego studenci – konfrontując prawa ekonomii z pozapodręcznikową rzeczywistością – powtórzą za W. Smoczyńskim: „podręczniki klasycznej ekonomii nadają się do kosza. Cen nie określa już stosunek podaży do popytu, tylko kapitał znajdujący się pomiędzy" (Smoczyński 2011, s. 12).

Jeśli te słowa mówiłyby prawdę, to wynikałoby z nich, że dostarczane przez tradycyjne podręczniki narzędzia pojęciowe niczemu nie służą. Tak jednak nie jest, a w tym miejscu właśnie nauczyciel powinien wskazać różnicę gatunkową między podręcznikiem a artykułem prasowym, nawet takim, w którym używa się terminów fachowych i odkrywa związki przyczynowo-skutkowe działań podmiotów gospodarczych. Przytoczony aforyzm o przydatności podręczników oślepia zamiast oświecać, jest opinią, a nie informacją.

Podejmując (na lekcji) kwestię przystawania klasycznej ekonomii do realiów gospodarki współczesnych państw, należy zwracać uwagę studentów nie tylko na treści informacyjne zawarte w artykułach, lecz także na mniej lub bardziej ukryte w nich opinie, czasem prowokacyjne, gdyż w zawód dziennikarza wpisane jest przesłanie: „nieważne co o was mówią, ważne żeby mówili". A zatem nauczyciel powinien posiadać umiejętność oddzielenia relacji od manipulacji świadomością czytelnika, odróżniania faktów od opinii.

Na pewnym poziomie sprawności językowej uczący się mogą (samodzielnie lub naprowadzeni przez nauczyciela) zweryfikować tezę o nieprzystawalności praw ekonomii do współczesnej gospodarki (Smoczyński 2011; Wilczyński 2012).

6. ĆWICZENIE STRATEGII JĘZYKOWYCH – CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

Czytanie w języku obcym jest czynnością odmienną od czytania w języku ojczystym (por. Szulc 2011, s. 13–15), a w przypadku uczenia dorosłych przydatność czytania ze zrozumieniem jest nie do przecenienia. Organizacja zajęć lektoratowych ukierunkowanych na tę umiejętność wymaga postawienia przed studentami określonych zadań.

Jako przykład wykorzystania tekstów publicystycznych (por. D. Pukas-Palimąka 2006, s. 88–100) o tematyce ekonomicznej w grupie na poziomie C1 niech posłuży praca nad wywiadem Zamiast dzielić bogactwo (Toboła-Pietrkiewicz 2007, s. 36–37) i artykułem *Niewidzialna ręka Boga* (Terlikowski 2011, s. P2–P3). Z wywiadu skorzystano podczas początkowych zajęć, ponieważ pod względem językowym jest łatwy, a jego treść, mimo że powstał przed pięcioma laty, nadal pozostała aktualna.

Scenariusz lekcji

1. Studenci pracują w 2–3-osobowych rywalizujących ze sobą grupach. Każda grupa ma za zadanie stworzenie definicji kilku wyznaczonych pojęć, a kolejna ma odgadnąć, jakie pojęcie jest definiowane. (Lista: *sprawiedliwy*, *ekonomia*, *etyka*, *Kopernik*, *podaż*, *moralność*, *inflacja*, *zuchwały*, *godność*, *osoba ludzka*, *dobro*, *dobra*, *podział dóbr*, *slogan*, *sęk w tym*, *decydent*, *promować*, *narodowosocjalistyczny*, *respektowanie prawa*, *rozpadać się*, *ingerować*, *system wartości*, *społeczeństwo obywatelskie*). Zadanie nauczyciela to sprawdzenie poprawności definicji i pomoc w ich tworzeniu. Zakłada się użycie słowników i encyklopedii. Po odgadnięciu słów z listy, w ramach ćwiczeń propedeutycznych proponuje się grupom próbę połączenia tych słów na zasadzie kojarzenia podobieństw, przeciwieństw lub innego klucza, bądź inspiruje dyskusję, co wspólnego ze sobą mają definiowane słowa.

2. Kolejny element lekcji to głośne czytanie tekstu (ćwiczenie ortoepiczne).

3. Trzeci etap to praca w grupach. Zadanie: postawienie do tekstu pytań tak skonstruowanych, by obejmowały pełną treść poszczególnych wypowiedzi. (Tu raczej niezbędna pomoc nauczyciela). Najtrafniejsze pytania zapisuje się na tablicy, przykładowo:

Dlaczego etyka i ekonomia powinny iść ze sobą w parze?
Co należy uwzględnić przy podziale dóbr, aby był on sprawiedliwy?
Co znaczy powiedzenie: im więcej wolności na świecie, tym więcej bogactwa i mniej biedy?
Jakie znaczenie ma respektowanie prawa własności?
Co się dzieje, gdy państwo przejmuje obowiązki rodziców wobec dzieci?
Jakie zadania należy przywrócić rodzinie?

4. Czwarta część pracy nad tekstem to ustne odpowiedzi na postawione pytania. Zadanie domowe: umieć swobodnie odpowiedzieć na każde z pytań.

Scenariusz lekcji przewidywał „spontaniczne" pytania (tak ze strony nauczyciela, jak i uczniów) w rodzaju: *Jak przedstawia się kryzys rodziny w Hiszpanii?*, *Gdzie nie jest (nie było) respektowane prawo własności i jakie były tego skutki?*, *Czy zgadzasz się z tezami artykułu?*, *Czy można się nie zgadzać z tymi tezami, z którymi i dlaczego?*

5. Kontrola zadania domowego: ustna albo pisemna, obejmująca całość tekstu lub jedno z pytań.

Artykuł T. P. Terlikowskiego został zadany po trzymiesięcznej nauce języka jako lektura domowa. Należało ponumerować akapity i zrobić plan tekstu wg zasady: jeden akapit – jeden punkt planu. Miał to być obraz tekstu, sporządzony dla potrzeb piszącego jako pomoc w odtworzeniu najważniejszych treści artykułu, bez konieczności zaglądania do artykułu. Nieznane słowa, zwroty, wyrażenia należało wyjaśnić, korzystając z dostępnych źródeł (takich, jak zasoby biblioteki, Internet) i sprawdzić, kim są (były) osoby, o których mowa w artykule (Zhao Xiao, Adam Smith, Zhuo Xinping, Bill Clinton, Georg W. Bush, Barack Obama, Alcide de Gasperi, Konrad Adenauer, Charles de Gaulle, T. S. Eliot, Joseph A. Schumpeter, Gertrude Himmelfarb). Wykonanie tego wielostopniowego zadania nie było łatwe z kilku powodów.

1. W tekście pojawia się słownictwo abstrakcyjne, oznaczające pojęcia nieznane studentom (także w ich pierwszym języku), takie jak np.: *transcendencja*, *apostazja*, *eugenika*, *koncepcja osoby*.

2. Autor odwołuje się do wydarzeń i postaci historycznych słabo znanych studentom, powołuje się na autorów nieznanych polskiej Wikipedii.

3. Choć sam tekst jest pisany przejrzystym językiem, jego znaczenia nadbudowują się przez odniesienia kulturowe i historyczne, nie zawsze oczywiste dla studentów.

4. Narracja będąca dyskursem z istniejącym *implicite* przeciwnikiem jest dla studentów o niższych kompetencjach językowych niewidoczna, odbierają ją jako zbiór twierdzeń, pewników.

Sporządzone przez studentów plany mieściły się w tradycyjnej skali ocen od celującego (1) po niedostateczny (2). Jak można się było spodziewać, oprócz różnego typu błędów językowych ujawniły się też wady rozumienia tekstu. Najczęściej były to:

– sformułowania nieadekwatne do treści akapitów (*statystyka o chrześcijaństwie w Stanach Zjednoczonych*, gdy chodziło o czynniki potwierdzające siłę chrystianizmu w USA, *osobista pobożność u trójki: Adenauer, Schuman, de Gasperi*, gdy chodziło o motywację działań tych polityków);

– powierzchowne odebranie treści tekstu (*gospodarka rynkowa jest skuteczna, ponieważ jest kierowana niewidzialną ręką Boga*; *brak jakichkolwiek fundamentów w europejskiej demokracji*);

– błędne twierdzenia wynikające z niezrozumienia lub przekręcenia wyrazów (*Druga wojna światowa i szaleństwa nazizmu i komunizmu spowodowały fiasko laickich, świeckich mesjanizmów*; *główne osobliwości Vaticformu*);

– nieudolność w formułowaniu wypowiedzi (*Trochę o analizie Zhao Xiao i jego eseju „Gospodarki rynkowe z Kościołami i gospodarki rynkowe bez Kościołów”*; *Co powoduje odrzucenie od religii*).

Aby pogłębić rozumienie tekstu, wyznaczono kolejne zadanie. Każdy student miał ustnie wyjaśnić treści jednego akapitu, a następnie zwięźle ująć do zanotowania. Studenci współpracowali ze sobą w grupkach. Powstał spójny plan tekstu.

7. SŁUCHANIE ZE ZROZUMIENIEM

Przygotowanie do studiowania obejmuje opanowanie umiejętności notowania wykładu w języku nauczanym. Po wstępnej informacji ustnej o zasadach notowania wykładu przedstawiono słuchaczom treść artykułu *Islandia wychodzi z piekła* (Magierowski 2012, s. 80–82). Wyboru artykułu dokonano ze względu na to, że historia rozkwitu i upadku bankowości islandzkiej może być traktowana jak laboratoryjne doświadczenie w odniesieniu do globalnego kryzysu finansów publicznych. W sposób przejrzysty odsłonięto w tekście mechanizm kryzysu. Od strony językowej artykuł spełniał kryteria wyboru.

Głównym zadaniem słuchaczy było zanotowanie treści *wykładu* zgodnie z zasadami notowania. Należało przy tym zwrócić uwagę na dane liczbowe i nieznane słowa i zwroty. Notatka miała posłużyć jako pomoc w odtworzeniu treści artykułu. Wykładu nie powtarzano, zamiast tego w drugim etapie pracy studenci dobrani w pary czy trójki mieli za zadanie uzupełnić pominięte informacje. Wtedy też mogli ustalić znaczenie nieznanych pojęć (korzystając ze słownika lub pytając nauczyciela).

Kolejnym krokiem było sprawdzenie stopnia rozumienia tekstu. Pytania zadawane przez nauczyciela odnosiły się do treści kolejnych akapitów. Niepełne lub błędne odpowiedzi korygowane były spontanicznie przez studentów. Ten etap pracy wspomagał zapamiętywanie zanotowanych treści.

Zadaniem domowym było przygotowanie ustnej wypowiedzi, ukazującej etapy kryzysu w Islandii. Większość studentów poradziła sobie z tym zadaniem doskonale.

8. WYPOWIEDŹ USTNA LUB PISEMNA W JĘZYKU SPECJALISTYCZNYM A TEKSTY PRASOWE

Praca nad artykułami prasowymi w bezpośredni sposób wpływa na kształtowanie sprawności receptywnych, a ponieważ lektor kontroluje stopień rozumienia przyswojonych treści, tym samym wymusza umiejętność tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych. Sprawność rozumienia tekstu (mówionego i pisanego) jest dużo wyższa od możliwości tworzenia przez uczących się wypowiedzi ustnych czy pisemnych (por. M. Gaszyńska-Magiera 2008, s. 34).

Grupie na poziomie C1–C2 cennych tekstów dostarcza dodatek do „Polityki": *Niezbędnik inteligenta plus* (wydanie specjalne 1/2012). Zawiera on artykuły i wywiady analizujące etapy kryzysu, do tekstów dołączone są boksy wyjaśniające znaczenie stosowanych terminów, na końcu zamieszczono *kryzysłownik*. Publikacje W. Smoczyńskiego, takie jak: *Świat na bańce*, *Był sobie bank*, *Bez nauczki*, *Klik i bilion* (*Niezbędnik*… 2012) mają tę zaletę, że analizy procesów finansowych i gospodarczych są przejrzyste, napisane żywym, obrazowym językiem. Dokumentowanie postępów językowych studentów przekracza ramy tej publikacji. Byłoby zresztą trudno rozdzielić wpływ przyswajania artykułów od innych czynników wspomagających rozwój sprawności produktywnych.

PODSUMOWANIE

W procesie glottodydaktycznym doniosłe znaczenie dla osiągnięcia celu ma docenienie relacji zachodzących między czynnikami tworzącymi ten proces. Podmiotowość nauczyciela i ucznia wymaga dostrzegania absorbujących opinię publiczną problemów. Uczestnicy kursu językowego w grupie ekonomicznej koncentrują się na zagadnieniach gospodarki światowej. Publicystyka ekonomiczna idzie krok w krok za wydarzeniami, umożliwiając tym samym nauczycielowi dobór publikacji odpowiadających zadaniom glottodydaktycznym. Korzystanie z artykułów tematycznych przynosi studentom i nauczycielowi wielorakie korzyści:

– ukazuje studentowi przydatność zdobywanej wiedzy ekonomicznej do analizy procesów gospodarczych;

– pogłębia tę wiedzę i określa relację zachodzącą między ekonomią jako nauką a gospodarką;

– motywuje nauczyciela i studenta, przeciwdziała rutynie;

– rozwija kompetencje językowe i kulturowe słuchaczy, umożliwia obcowanie z inną odmianą polszczyzny literackiej, nauczycielowi dostarcza materiału do ćwiczeń językowych różnego typu;

– umożliwia stosowanie różnych strategii uczenia się i technik nauczania;

– może przyczynić się do wyrobienia nawyku śledzenia publikacji specjalistycznych;

– w jakimś stopniu może się przyczynić do pogłębienia relacji nauczyciel–student,

– uczy identyfikować cele publikacji w zależności od gatunków literackich,

– buduje umiejętność krytycznej analizy tekstu.

Wprowadzenie tekstów publicystycznych do programu kursu profilowanego jest narzędziem wielofunkcyjnym, którego zalety i skuteczność zostały potwierdzone przez praktykę. Jednakże po upływie pewnego czasu artykuły publicystyczne

dezaktualizują się, a przed nauczycielem języka stoi twórcze zadanie wzbogacenia programu o nowe teksty, mające walor aktualności. Jest to proces otwarty. W krajach anglojęzycznych opracowywanie nowych tekstów prasowych dla potrzeb nauczania języka ma charakter zorganizowany, co podnosi jakość pracy nauczycieli.

BIBLIOGRAFIA

Bremond J., Couet J.-C., Salort M.-M. (2005), *Kompendium wiedzy o ekonomii*, przeł. K. Malaga, Warszawa.

Butcher A., Dunin-Dudkowska A. (1998), *Polski język biznesu dla cudzoziemców*, Lublin.

Cieślak M., Czarnecka J., Jackowska A., Sikorski L. (2002), *ABC ekonomii dla cudzoziemców. Podręcznik dwupoziomowy*, red. B. Ostromęcka-Frączak, Łódź.

Dunin-Dudkowska A., Trębska-Kerntopf A. (2006), *Ekonomia to nie boli, Polski język ekonomiczny dla cudzoziemców*, red. J. Mazur, Lublin.

Gaszyńska-Magiera M. (2008), *Słuchanie – sprawność trudna, zaniedbywana czy źle uczona?*, [w:] *Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym*, red. A. Seretny, E. Lipińska, Kraków.

Jackowska A., Tarnowski R., Wielkiewicz-Jałmużna D. (2010), *Testy dla kandydatów na studia ekonomiczne*, Łódź.

Kowalska M. (2008), *O biznesie po polsku*, Kraków.

Magierowski M. (2012), *Islandia wychodzi z piekła*, „Uważam Rze", nr 8, s. 80–82, http://www.rp.pl/artykuł/ 814146.html [dostęp 23.01.2012].

Pukas-Palimąka D. (2006), *Efektywne techniki rozwijania sprawności czytania tekstów ze zrozumieniem, [w:] Sprawności przede wszystkim. Materiały z konferencji sekcji glottodydaktycznej Stowarzyszenia „Bristol" Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego*, red. A. Seretny, E. Lipińska, Kraków, s. 88–100.

Sikorski L. (1996), *Słownik ekonomiczny minimum (dla cudzoziemców)*, Łódź.

Smoczyński W. (2012), *Świat na bańce*, „Polityka", dodatek: *Niezbędnik inteligenta plus, wydanie specjalne*, nr 1, s. 12, http://www.polityka.pl/rynek/ekonomia/258632,1raport-wielkie-bańki--spekulacyjne-read [dostęp 19.03.2012].

Szelc-Mays M., Długosz P. (1999), *O ekonomii po polsku*, Wydawnictwo Pijarów, Kraków.

Szulc M. (2011), *Strategiczne czytanie w języku obcym*, „Języki Obce w Szkole", nr 2, s. 13–15.

Terlikowski T. P (2011). *Niewidzialna ręka Boga*, „Rzeczpospolita", dodatek: *Plus Minus*, nr 299, s. P2–P3.

Toboła-Pietrkiewicz P. (2007), *Zamiast dzielić bogactwo*, „Gość Niedzielny", nr 40, s. 36–37, http://gosc.pl/doc/76213. Zamiast_dzielic_bogactwo [dostęp 10.10.2011].

Wilczyński W. (2012), *Ekonomia i gospodarka a etyka – koszty nieporozumień i ignorancji*, http://kapitalizm.republika.pl/wilczynski/html [dostęp 20.02.2012].

Grażyna Balkowska

JOURNALISTIC TEXTS IN POLISH LANGUAGE COURSE CURRICULUM FOR ECONOMY GROUP

Keywords: glottodidactics, Polish economic language for foreigners, economy textbooks for foreigners, journalistic texts in teaching foreign languages, the criteria of text selection for

journalistic texts in glottodidactics, lesson plans with the use of journalistic texts, developing receptive and productive skills, motivation stimulation in teaching foreign languages

Summary. The article includes the review of the newest handbooks used in teaching economy and Polish in business. It justifies the need of including journalistic texts in the language course program. It also proposes a set the criteria of texts selection: currentness of the topics, connection with the area of future studies, making use of students' knowledge and language skills determined by vocabulary, syntax complexity, reality knowledge, clarity of reasoning, the manner of dispute. The article lists the positive effects of including journalistic texts. They include the broadening of students' knowledge, the development of particular language skills, the improvement in teacher-student relationship, the enhancement of motivation, and the development of students` intellectual independence. The author describes different lesson plans with the use of journalistic texts, at the same time stressing the possibility of introducing various learning strategies and techniques.